

השיבה לילדות

זיוה ילין,
 "שומרת"
 שומרת,
 בגלריית
 הקיבוץ.
 "בוא נישאר"
 בבית,
 ז'אק ג'אנו
 בגלריית
 כברי

התערוכות אודותיהן ידובר כאן כבר ננעלו, אבל הדיון שהן פותחות (או סוגרות) נכון לתמיד. המבט הזועם לאחור של נחשון גולץ (בת יוון מוסף הארץ) על הילדות הקיבוצית חוזר לפרפורציות במיצב של זיוה ילין. זעקת בני עדות המזרח לדורותיהם הופכת ללחישה ענוגה במיצב של ז'אק ג'אנו.

יד הגורל המתעתעת זימנה את הווידי הצהוב של גולץ - אודות "נסיונות בבני אדם" שנעשו כביכול בבני הקיבוץ - בצמוד לתערוכה תה המככימה של זיוה ילין, שעוסקת באותו עבר ממש. זה בדיוק ההבדל בין כתבת מגאזין קצרת מועד, שמחוללת סערה סופשבועית במקומותינו ומייד דועכת לטובת סערה חדשה, לבין עבודה רצינית, מעמיקה, שנהגתה ונוצרה במשך שנתיים. ילין מבקרת שוב במחוזות ילדותה ומבקרת את הלינה המשותפת שהעציבה את לילותיה. ממש כמו גולץ. אלא שהיא יוצאת מגישה אמפטית, מבינה, ולא תולה את האשם בהורים התמימים, שרצו רק להיטיב עם ילדיהם, ועם שומי רות הלילה, שהאזינו לרחשי הלב והפחד באמצעות "שמרטיפים" שהחליפו מגע אנושי חם. בתערוכה המינימליסטית, שמסתפקת בבלייל קולות של כלבים, רוחות, שומרות לילה, זעקות ילד וקולה של אם קוראת סיפור לפני השינה - מייצגת האמנית מבארי גישה אמבי" וולנטית לשיטת החינוך שהיתה נהוגה בילדותה. מצד אחד ניתוק מצמית מהאם, האב והאחים הביולוגיים, נגד חוקי הטבע, ולעומתם הודאה בכך שהיחד מחזק והופך את הפרטים שבו ליצורים חברתיים ומתחשבים קצת יותר (טוב, לא כולם). קופסאות האור שמזכירות רדיו ישן, רמקול, פנס קסם - מבזיקות לחלל הגלריה כל כמה שניות את דיוקנו של השומרות - חברות קיבוץ בארי. ההאנשה של המכ" שיר האלקטרוני מונעת היווצרות רושם כי מדובר ב"אח גדול" שטיפח רובוטים במקום בני אדם, אלא בדמויות אימהיות ששאפו לטפח בני אדם טובים יותר, בדרך שהתבררה כשגויה.

טלי תמיר כתבה טקסט ראוי לתערוכה. גם תמיר דואגת למצוא את הקשר לדברי נחשון גולץ, אבל ממחרת לחדד את ההבדלים בין "מופע האימים" למיצב המינורי.

ז'אק ג'אנו, תושב כליל וכן העיירה שלומי, הציג בגלריה של כברי תערוכה שקראה לנוכח נעדר "בוא נישאר בבית". ז'אנו עצמו לא נענה לקריאה וחוזר לביתו המנטלי, המיסטי, אותו נטש בגיל צעיר - עת עלה ממרוקו לעיירת העולים בגליל. כל שנותיו בירושלים, ניו-יורק, שלומי, כליל, נודד ג'אנו למחוזות של תרבות יהודית אבר-דה. הוא עושה זאת בעזרת עגלות פח, גרוטאות ברזל, מיכלי נפט - ובקרביים של כולם ספרי קודש. מגובבים, תפילין כרוכים זה בזה, תמונות קדושים מכאן ומשם. לעד ימשיך מסע הנדודים הזה ללכת בעקבות זנבו, ואל המנוחה לא יגיע. לעיתים כולא ג'אנו את הזיכור-נות בתוך מה שנראה כתותח מתנייע, לעיתים בתוך מבני זכויות

שנדמים כבתי תפילה קטנים. בתערוכה האחרונה, אותה אצרה דרורה דקל, הוסיף ז'אנו למבנים ולעגלות ציורי שמן על זכוכית. אינספור דיוקנים שלו עצמו. צבע החלודה השולט נכבש בידי צבע שמן עז וחם. המסע של ג'אנו הוא לתוך הנפש, לזמן עבר, וגם לעתיד שדוחה את הפן המתגעגע ומעדיף להתמסר לשבבי מחשב ופסים רחבים. קרני עם יעד

התערוכה של ז'אק ג'אנו בגלריית כברי, תמונה: אריאל גולדברג